

PISMO OCU

(prethodna napomena)

00 Pismo je pisano u studenome 1991. godine izvorno na njemačkom jeziku. Iločki kraj već je bio iseljen, tzv. Sporazumom s Vojnom komandom jedinice JNA u Šidu koji je potpisao general-major Dragoljub Arandelović u prisutnosti predstavnika Misije Europske Zajednice Hughja Cunninghama i Petra Kypra, 14. listopada 1991. godine. Velik postotak stanovnika Iloka, Šarengrada, Bapske i Mohova našao se 17. listopada te godine u konvoju put Lipovca, gdje, po Sporazumu, »obezbeđenje konvoja preuzima MUP Hrvatske«. Tetka (1913.) i otac (1915.) ostali su u Bapskoj. U tzv. drugom valu, u ožujku 1992. i oni su iseljeni. Otad je proteklo nepunih 29. godina.

01 U studenome 1991. u redakciji Mladosti dopao mi je u ruke esej francuskog filozofa Jacquesa Derride u prijevodu na njemački jezik »Das andere Kap«, predavanje koje je održao na kolokviju o kulturnom identitetu Europe u Torinu, svibnja 1990. Na stolu mi je bio i časopis Merkur u kojemu je, također 1990., objavljen tekst Ralfa Dahrendorfa »Die Sache mit der Nation«. Oba će se teksta od 1992. godine naći u drugim izdavačkim projektima. Primjerice Derridin »Das andere Kap. Die vertagte Demokratie. Zwei Essays zu Europa«, Suhrkamp, Frankfurt a/M, 1992. Ovdje, dakle, nije riječ o izgubljenom, nego o odođenom identitetu.

Dahrendorfov tekst nije ponudio ništa što ne znamo. U tekstu je usput progurana teza: »Es ist kein Fortschritt, wenn Jugoslawien zerfällt« (»Nije nikakav napredak, ako se Jugoslavija raspadne«).

02 Naprotiv, napisao sam tada, nije nikakav napredak ako Jugoslavija, koje više nema, i dalje postoji. Derridin »rt« je središnji orijentir plovidbe koji konstantno izmiče. Prema njemu se ravnaju svi putovi, ali se na nj ne možete usidriti. Za Hrvatsku je taj put, kao što danas znamo, obratan: put od pokušaja »homogene Srbije« (1991.) natrag u drugovrsnu tranzicijsku suverenizaciju. Ono što danas možemo reći jest: mi smo putnici u Europsku uniju, raspala se ona ili ne, ali ne u Europu. Tako nečeg kao što je Europa – jednostavno nema. Što se Hrvatske tiče, ostaje za mene, dakle, otvorenim pitanje: treba li Hrvatska s dugim povijesnim sjećanjem od personalne unije s Ugarskom (1102.–1526), personalne unije s Habsburgovcima, Austro-Ugarske Monarhije, Kraljevine SHS, s povijesnim iskustvom FNRI i SFRJ, novi unionistički ugovor?

03 Pismo je pisano višeslojno. Bio je to pokušaj da se:

- opiše elipsa hrvatske tragedije 1991. godine na primjeru Bapske.
- odgovori na povijesni paradoks nepostojanja i međunarodnog postojanja Jugoslavije.
- odgovori na kurs prema drugom rtu, kako je glasio Derridin naslov iz 1990. godine.

04 Godine 1995. u Zborniku za narodni život i običaje (knj. 53, str. 19-75), Antun Bošnjaković u Dodatku svojoj raspravi Novak – Bapska godine 1767. piše:

Godina 1664. ponovila se za Bapsku ujesen g. 1991., gotovo doslovce. »Onih koje su... odveli«, u logore (Begejci) ili u zatvor (Sr. Mitrovica) bilo je oko 20. »Katolici ubijeni«. Koliko se sada zna, njih je 15. Među njima je i moj brat Andrija Bošnjaković. U svojoj 70. godini života, nakon višestrukog četničkog batinanja, ostao je bez svijesti i malo nakon toga izdahnuo. »Crkvu su oštetili«, onu u selu veoma. Križeve su u selu i u poljima sve porušili i uklonili. Čak su i neke grobove otvarali. Oko 60 kuća oštećeno je ili spaljeno.

Kad se 17. X. 1991. »dogodio Ilok«, u konvoju je protjerano oko 1.000 stanovnika Bapske.

Od onih koji su ostali malo tko je prošao bez mučnog ponižavanja i četničkog batinanja. S vremenom su otjerali i druge. Ostade, tako kažu, njih još oko 250 da budu robovi i taoci četnika i njihovih »vojvoda« F., Milenka, Nikole, Dragana i drugih.

Povijest se eto ponovila. Ali »historia docet«, povijest podučava. Bapska se polagano oporavila od g 1664, što je dokazao i ovaj naš popis iz g. 1767. Oporavit će se, kad-tad, i od g. 1991/1992.

Pročitano na 11. Danima Julija Benešića u Iloku, 18–22. listopada 2011.